Työelämä
Katja Miettinen

LAUSUNTO

24.4.2023

Eduskunnan Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Asia: E 171/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje; Komission ehdotus neuvoston suosituksesi työmarkkinavuoropuhelun vahvistamisesta Euroopan unionissa (COM(2023) 38 final) ja Komission tiedonanto: Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu vahvemmaksi Euroopan unionissa (COM(2023) 40 final

Pyydettynä lausuntona esitän Elinkeinoelämän Keskusliiton puolesta seuraavaa:

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää tervetulleena, että komissio sitoutuu tiedonannossaan osallistamaan työmarkkinaosapuolia entistä tiiviimmin EU-tason päätöksentekoon, hankkeiden valmisteluun ja komission työohjelman laadintaprosessiin.

EK suhtautuu kuitenkin varauksellisesti EU-komission tavoitteeseen edistää työmarkkinaosapuolten välistä kansallista vuoropuhelua EU-tasoisten toimenpiteiden avulla.

EK pitää Suomen tavoin hyvänä, että suosituksessa kiinnitetään huomiota työmarkkinaosapuolten merkittävään rooliin yhteiskunnassa ja siihen, että työmarkkinaosapuolten on tärkeää olla osallisina työllisyys- ja sosiaalipolitiikan sekä tarvittaessa talous- ja muiden julkisten politiikkojen suunnittelussa sekä täytäntöönpanossa. EK suhtautuu positiivisesti myös suosituksen tavoitteeseen tukea työmarkkinaosapuolten valmiuksia ja edistää työehtosopimustoimintaa kaikissa jäsenvaltioissa.

Suositus sisältää kuitenkin merkittäviä huolenaiheita Suomen sekä pohjoismaisen työmarkkinamallin näkökulmasta. EU-tason suosituksen kautta ei tule luoda painetta muuttaa pohjoismaista työmarkkinajärjestelmäämme.

Vaarana on, että suositus toimii vastoin sen tavoitteita ja vähentää työmarkkinaosapuolten autonomiaa ja sopimusvapautta, jos suosituksen avulla puututaan esimerkiksi siihen keiden välillä ja millä tavoin työehtosopimuksia voidaan tehdä, mikä on työehtosopimusten oikeudellinen asema tai soveltamisala tai asetetaan vielä pidemmälle työehtosopimusten sisältöön meneviä vaatimuksia tai rajoituksia.

Erityisen ongelmallisia ovat suosituksen sisältämät työehtosopimuksilla toisinsopimista (poikkeukset / derogations) rajoittavat kohdat. Suosituksella ei tule asettaa minkäänlaisia rajoituksia sille, mistä työmarkkinaosapuolet voivat työehtosopimuksilla sopia. Työehtosopimusten sisältö kuuluu kokonaisuudessaan työmarkkinaosapuolten toimivallan ja sopimusvapauden piiriin, ottaen toki huomioon pakottava kansallinen sääntely. ***Suosituksen tulee kunnioittaa täysin työmarkkinaosapuolten autonomiaa ja sopimisvapautta, eikä siinä tule poissulkea mitään työehtosopimisen tasoja tai asettaa esteitä mm. mahdollisuuksille edistää paikallista ja yrityskohtaista sopimista.***

EK pitää tärkeänä, että Suomen kannassa on kiinnitetty huomiota siihen, että suosituksen tulee täysin kunnioittaa jäsenvaltioiden kansallisia perinteitä ja työmarkkinaosapuolten riippumattomuutta ja, että Suomi pyrkii selkeyttämään suosituksen poikkeuksia koskevaa 8 c) kohtaa Suomen kannassa esitetyin tavoin. Myös suosituksen poikkeuksia koskevaan määritelmään on syytä kiinnittää samoin tavoin huomiota.

Suosituksen kautta ei myöskään mm. tule pyrkiä luomaan uusia kollektiivisopimisen elementtejä, jotka eivät ole yhteensopivia kansallisen työmarkkinajärjestelmämme kanssa. Esimerkiksi suositus poistaa kollektiiviedustuksen ja kollektiivisopimisen kansallisia esteitä ja edistää itsenäisten ammatinharjoittajien työehtosopimusneuvottelutoimintaa (collective bargaining) on yhteensopimaton kansallisen työmarkkinajärjestelmämme kanssa sekä sisältää lisäksi merkittäviä kilpailuoikeudellisia epävarmuustekijöitä ja riskejä yrityksille.

Suosituksen kyseinen kohta liittyy EU-komission tiedonantoon EU:n kilpailulainsäädännön soveltamisesta yksinyrittäjien työoloja koskeviin työehtosopimuksiin 2022/C 123/01, jolla komission on tarkoitus poistaa yksinyrittäjien kollektiiviedustuksen ja -sopimisen esteitä EU-kilpailusääntelystä. On syytä ottaa huomioon, että komission tiedonanto ei ole juridisesti sitova, eikä sido mm. EU-tuomioistuinta. Tiedonannon mukaiseen kollektiivisopimiseen liittyy näin ollen merkittäviä kilpailuoikeudellisia riskejä, jotka voivat langeta kollektiivisopimuksia tekevien yritysten kannettavaksi.

EK pitää tärkeänä, että Suomi pyrkii selkeyttämään itsenäisten ammatinharjoittajien työehtosopimusneuvottelutoimintaa koskevaa 22 johdantokappaleen tekstiä Suomen kannassa esitetyin tavoin***.***

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

_____

Katja Miettinen
asiantuntija